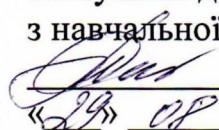

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Відокремлений структурний підрозділ
«Лубенський фінансово-економічний фаховий коледж
Полтавського державного аграрного університету»

«Затверджую»

Заступник директора
з навчальної роботи

 Тетяна КОНКІНА

«29» 08 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Управління витратами»

Галузь знань : 05 Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність: 051 Економіка

2024 - 2025 навчальний рік

Освітня програма: Освітньо-професійна програма «Економіка» підготовки фахового молодшого бакалавра

галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

спеціальність: 051 Економіка

Розглянуто та схвалено Педагогічною радою коледжу

Протокол № 1 від «31» серпня 2023 р.

Мова навчання: українська

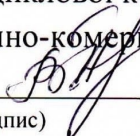
Розробник програми:

Пшенична Юлія Сергіївна, викладач економічно-комерційних дисциплін, спеціаліст вищої категорії

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії економічно-комерційних дисциплін

Протокол № 1 від “29” серпня 2024 року

Голова циклової комісії
економічно-комерційних дисциплін

(підпис)

(Вікторія ПОНОМАРЕНКО)
(прізвище та ініціали)

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, назва спеціальності, освітньо-професійний ступінь	Статус дисципліни	
Кількість кредитів – 4	<u>Галузь знань</u> 05 Соціальні та поведінкові науки	Обов'язковий компонент, що формує спеціальні компетентності	
Модулів – 3	<u>Спеціальність:</u> 051 Економіка	<u>Рік підготовки:</u> 3-й на базі БЗСО; 2-й на базі ПЗСО	
		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		1-й	
		Лекції	
<u>Тижневих годин для денної форми навчання:</u> аудиторних: 1 семестр – 4 самостійна робота: 1 семестр - 4	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	34 год.	
		Практичні, семінарські	
		22 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	
		Засоби оцінювання	
		екзамен	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – **60 : 60**

2. Мета навчальної дисципліни та результати навчання

Мета навчальної дисципліни: формування системи знань у сфері управління ресурсами і витратами згідно з існуючим законодавством в умовах ринкової економіки; ознайомлення з реалізацією досвіду в Україні та за її межами для подальшого використання його у практичній діяльності.

Завдання навчальної дисципліни: засвоєння теорії управління витратами та наукових засад системи управління ресурсами і витратами підприємства; аналіз ключових проблем планування, нормування і прогнозування витрат підприємства, за допомогою розробки планів, системи норм, прогнозів та розрахунків.

Предметом навчальної дисципліни є: методи і напрямки мінімізації витрат, що сприяє підвищенню економічної та фінансової ефективності діяльності підприємства.

Передумовою вивчення навчальної дисципліни «Управління витратами» є: досягнення здобувачами освіти обов'язкових результатів навчання та компетентностей, ґрунтовна підготовка з дисциплін: «Політична економія», «Менеджмент», «Ціноутворення».

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти **повинні:**

Знати:

- теоретичні основи управління ресурсами і витратами;
- основи складові, принципи і функції управління витратами та їх взаємодію;
- склад і характеристику витрат і напрямки їх формування;
- різновиди та характеристику центрів відповідальності витрат;
- поняття, види та методику калькулювання витрат;
- сутність та структуру планування витрат та методику його розрахунку;
- практичне значення обліку та аналізу витрат на підприємстві;
- методологію розрахунку собівартості продукції (послуг);
- розрізняти напрямки контролю в управлінні витратами та їх специфіку;
- технологію прийняття господарських рішень у системі управління витратами;
- основні вимоги до управління витратами та забезпечення якості продукції (послуг).

Уміти:

- розуміти та оцінювати складну систему принципів та методів управління витратами;
- розрізняти витрати за структурою та характером реагування;
- проводити планування, нормування і прогнозування витрат ;

- аналізувати ключові проблеми регулювання витрат підприємства;
- обґрунтовувати необхідність обліку і калькулювання собівартості за напрямками витрат;
- проводити розрахунки собівартості продукції (послуг) для максимізації прибутку підприємства;
- виконувати облік та аналіз витрат за місцями їх виникнення та відхиленням від центрів витрат;
- розуміти методику управління різними видами витрат підприємства;
- розробляти методичні підходи до системного управління витратами на сучасних аграрних підприємствах;
- застосовувати заходи щодо ефективності проведення контролю за управлінням витратами;
- виконувати різноманітні завдання для аналізу та оптимізації управління витратами й ефективності виробництва;
- визначати витрати на забезпечення якості продукції (послуг);
- володіти методикою комплексного управління витратами у сучасних ринкових умовах в Україні.

Міждисциплінарні зв'язки: навчальна дисципліна «Управління витратами» пов'язана із дисциплінами: «Політична економія», «Менеджмент», «Ціноутворення».

Знання, здобуті при вивченні Управління витратами застосовуються у процесі засвоєння здобувачами освіти Планування та організації діяльності підприємства, Фінансів підприємства, а також при атестації здобувачів фахової передвищої освіти.

Перелік і сутність сформованих компетентностей та результатів навчання:

Назва компетентностей/ результатів навчання	Сутність сформованих компетентностей/результатів навчання
Інтегральна компетентність	Здатність вирішувати типові спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері або у процесі навчання, що вимагає застосування положень і методів економічної науки, та може характеризуватися певною невизначеністю умов; нести відповідальність за результати своєї діяльності; здійснювати контроль інших осіб у визначених ситуаціях.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

	ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
Спеціальні компетентності (СК)	СК2. Здатність обирати й застосовувати положення нормативно-правових актів для якісного виконання завдань та обов'язків професійної діяльності. СК 3. Здатність на основі типової методики і знань, розраховувати економічні і соціально-економічні показники суб'єктів господарювання. СК 4. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання. СК 5. Здатність планувати діяльність суб'єктів господарювання в умовах мінливого середовища. СК8. Здатність обґрунтовувати економічні рішення на основі розуміння закономірностей економічних систем і процесів. СК 10. Здатність виявляти проблеми і пропонувати шляхи їх розв'язання під час аналізу конкретних ситуацій економічного характеру.
Результати навчання (РН)	РН 6. Проявляти ініціативу та підприємливість щодо розвитку підприємства (підрозділу). РН 7. Володіти економічною термінологією, оперувати категоріями, поняттями предметної області соціально-економічних систем різного рівня. РН 8. Використовувати нормативно-правові акти, що регламентують професійну діяльність. РН 9. Розв'язувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності. РН 11. Планувати основні економічні показники підприємства (підрозділу) для підвищення ефективності діяльності.

3. Критерії оцінювання рівня знань здобувачів освіти

Оцінка за 4 – бальною шкалою	<u>Критерії оцінювання рівня знань здобувачів освіти</u>
5 (відмінно)	Здобувач виявляє особливі творчі здібності, знаходить та опрацьовує необхідну інформацію, вміє використовувати набуті знання і вміння для прийняття рішень у нестандартних ситуаціях, переконливо аргументує відповіді, здатний на основі типової методики і знань, розраховувати економічні і соціально-економічні показники суб'єктів господарювання, здатний проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, вміє планувати діяльність суб'єктів господарювання в умовах мінливого середовища.
4 (добре)	Здобувач вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вміє зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці, вміє використовувати нормативно-правові акти, що регламентують професійну діяльність, розв'язувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності, планувати основні економічні показники підприємства (підрозділу) для підвищення ефективності підприємства.
3 (задовільно)	Здобувач відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень; з допомогою викладача може аналізувати навчальний матеріал, виправляти помилки, серед яких є значна кількість суттєвих.
2 (незадовільно)	Здобувач володіє матеріалом на рівні окремих фрагментів, елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що становлять незначну частину навчального матеріалу.

4. Програма навчальної дисципліни

Модуль 1.

1. ВСТУП. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ УПРАВЛІННЯ РЕСУРСАМИ І ВИТРАТАМИ В СУЧАСНІЙ ЕКОНОМІЦІ

Поняття та сутність витрат. Економічні положення еволюції управління витратами. Визначення предмета, об'єктів і суб'єктів управління витратами. Мета і завдання дисципліни. Основні принципи та складові управління витратами. Елементи системи управління витратами та їх взаємозв'язок. Етапи розвитку теорії управління витратами. Основні функції управління витратами і їх взаємодія. Роль і значення управління витратами в умовах ринкової економіки. Місце управління витратами в системі менеджменту підприємств і організацій. Світовий досвід управління витратами.

2. ВИТРАТИ ВИРОБНИЦТВА ТА ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ ПРИБУТОК

Сутність витрат: бухгалтерський та економічний підходи. Економічні витрати. Бухгалтерський, економічний та нормальний прибуток. Поняття (визнання) витрат. Склад і характеристика витрат підприємства. Класифікація витрат і її практичне значення. Різноманітність витрат і їх групування за певними ознаками (економічний зміст, калькуляційне групування, спосіб віднесення на продукцію, залежність від обсягу виробництва, можливість впливу на величину витрат, очевидність і формальна визначеність, залежність від варіантів рішень, зв'язок з виробничим процесом. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Доход”, П(С)БО 16 “Витрати”.

Практичне заняття

Класифікація та визначення структури витрат. Розв'язання виробничих ситуацій, пов'язаних з прийняттям рішень щодо явних та неявних (альтернативних) витрат.

3. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ ТА ЇЇ ЕЛЕМЕНТИ

Поняття та основні засади системного підходу в управлінні організацією. Характеристика базисних параметрів управління витратами. Поняття про систему управління витратами та її елементи. Сутність процесу управління витратами. Загальні та специфічні принципи управління витратами. Характеристика функцій та методів управління витратами. Основна ціль та “дерево цілей” у системі управління витратами. Системність в управлінні витратами. Прийняття управлінських рішень у системі управління витратами. Інструменти управління витратами з урахуванням невизначеності та ризику.

4. ОБЛІК І АНАЛІЗ ВИТРАТ ЗА МІСЦЯМИ І ЦЕНТРАМИ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Місця витрат і центри відповідальності. Поняття “місця витрат”. Ієрархічна структура місць витрат на підприємстві. Центри відповідальності за витрати (центри витрат) і центри прибутку. Мета диференціації витрат за місцями їх формування і центрами відповідальності: контроль витрат, персоніфікація відповідальності за їх рівень, підвищення точності обчислення витрат за їх носіями. Вимоги до організації центрів відповідальності: гомогенність результатів, можливість однозначного обчислення витрат, наявність персональної відповідальності за регульовані витрати. Функціональний і територіальний критерії організації центрів відповідальності. Методи розподілу витрат: методи прямого, повторного розподілу, метод системи рівнянь. Особливості та сфера застосування окремих методів розподілу витрат допоміжних і обслуговуючих підрозділів. Трансфертні ціни і їх роль у формуванні витрат.

Практичне заняття

Характеристика центрів відповідальності різних рівнів. Розв’язання завдань, пов’язаних з диференціацією витрат на прикладі підприємства.

5. ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ЧИННИКИ ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ

Характер реагування витрат під час змін обсягу діяльності підприємства. Поведінка змінних і постійних витрат під час змін обсягу діяльності підприємства. Оцінка витрат і побудова їх функції. Методи визначення функції витрат, їх сутність і порівняльна характеристика. Законодавчі та нормативні акти, що визначають склад витрат і доходів. Особливості динаміки витрат у короткостроковому і довгостроковому періодах. Функції сукупних витрат підприємства. Функції собівартості продукції. Методи дослідження причинно-наслідкових зв’язків між витратами і їх чинниками (інженерний, бухгалтерський, мінімаксний, регресійного аналізу). Вплив виробничого навчання й досвіду на рівень витрат. Оцінка динаміки витрат. Розрахунки для визначення функції витрат методом вищої-нижчої точки.

Практичне заняття

Давати оцінку динаміки витрат. Проводити розрахунки для визначення функції витрат методом вищої-нижчої точки.

Семінарське заняття

Модуль 2.

6. МЕТОДОЛОГІЯ ОБЧИСЛЕННЯ СОБІВАРТОСТІ ПРОДУКЦІЇ, РОБІТ, ПОСЛУГ

Сутність собівартості продукції (послуги). Методологічні підходи до розрахунку собівартості продукції (послуг). Сутність і загальні засади

обчислення собівартості окремих видів продукції. Планова собівартість. Фактична собівартість. Управління собівартістю: ціль, завдання. Сутність граничних витрат. Граничні витрати і конкурентна позиція. Закон спадаючої віддачі. Криві граничних витрат та їх зміщення. Граничний продукт і граничні витрати. Взаємозв'язок суми витрат з граничним доходом, ціною і прибутком. Стратегія максимізації прибутку. Загальні витрати в умовах припинення виробництва. Неявні витрати і втрачені можливості. Позитивний і негативний ефект зростання масштабів виробництва. Довготривалі витрати та економія на масштабах виробництва. Особливості обчислення собівартості продукції у сільському господарстві.

Практичне заняття

Складання кошторису витрат за окремими статтями. Обчислення собівартості основних видів продукції рослинництва, тваринництва; обслуговуючих підприємств, промислових виробництв.

7. КАЛЬКУЛЮВАННЯ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ВИТРАТАМИ

Поняття калькулювання, його роль і значення в системі управління. Принципи і завдання калькулювання. Види калькуляцій і їх використання в управлінні витратами. Етапи розвитку і сучасний стан калькулювання. Об'єкти калькулювання, їх характеристика і зв'язок з виробничим обліком та об'єктами обліку витрат. Калькуляційні одиниці, їх види і використання. Методика калькулювання собівартості. Система обліку і калькулювання за повними, змінними і нормативними витратами. Розподіл непрямих витрат під час калькулювання. Витрати на утримання і експлуатацію машин та устаткування. Витрати на обслуговування і управління виробництвом. Методи списання нерозподілених постійних та загальновиробничих витрат. Методи розподілу загальновиробничих витрат. Адміністративні витрати та витрати на збут, їх розподіл. Калькулювання у комплексному (сумісному) виробництві. Облік витрат, виходу продукції рослинництва та тваринництва, продукції переробки. Калькулювання собівартості.

Практичне заняття

Калькуляція продукції сільськогосподарського підприємства (заняття-екскурсія).

8. МЕТОДИ ЦІЛЬОВОГО ФОРМУВАННЯ, СТРУКТУРНОГО АНАЛІЗУ ТА ЗНИЖЕННЯ ВИТРАТ

Концепція цільової собівартості в системі управління витратами.

Сучасні концепції управління цільовою собівартістю (концепція управління собівартістю) та її принципи, таргет-костинг, target-costing, TC). Етапи процесу досягнення цільового рівня собівартості (процес таргет-костингу). Вихідні показники та визначення цільової собівартості.

Інжиніринг вартості. Визначення функціонально-вартісного аналізу (ФВА). Основні принципи ФВА. Об'єкти та етапи проведення. Аналіз і оцінка витрат за функціями об'єкта ФВА. Аналітичний етап проведення ФВА.

Кайдзен – раціоналізація та зниження витрат. Визначення понять “кайдзен” і “кайдзен-костинг”. Відмінності між ними. Процес кайдзен-костингу. Взаємозв'язок між тривалістю життєвого циклу продукції галузі та ефективністю застосування таргет- і кайдзен-костингу.

Практичне заняття

Визначення цільової собівартості за вхідними показниками. Аналіз і оцінка витрат за функціями.

Семінарське заняття

Модуль 3.

9. НОРМУВАННЯ, КОНТРОЛЬ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ ВИТРАТ. СТИМУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІЇ РЕСУРСІВ

Економічний зміст та мета нормування. Класифікація системи норм і нормативів. Система управління витратами на основі норм. Нормативний механізм планування витрат. Основні методи і функції нормування. Поняття та методи прогнозування витрат.

Облік і звітність як елементи контролю витрат. Організаційна побудова системи обліку витрат і руху матеріальних цінностей. Диференціація і повнота обліку регульованих витрат за місцями їх формування. Оснащеність місць витрат засобами обліку безперервних ресурсів (електроенергії, води, пари, газу, стиснутого повітря тощо). Періодичність і форми звітності. Методи обліку витрат. Види та методи контролю витрат. Роль контролю витрат у підтриманні режиму економії. Порівняння фактичних витрат з плановими. Умови порівняльності фактичних і планових витрат за певний період. Необхідність перерахування планових витрат на фактичний обсяг продукції. Особливості контролю рівня витрат за нормативною системою обліку (стандарт – кост). Облік та аналіз відхилень фактичних витрат від нормативних за центрами відповідальності. Функції витрат як засіб оцінювання роботи підрозділів. Система контролю витрат на основі їх нормування (стандартизації).

Внутрішні резерви зниження витрат та стимулювання економії ресурсів. Необхідність стимулювання персоналу підприємства щодо економного використання ресурсів і оптимальних витрат. Форми стимулювання залежно від величини економії, яку можна спрямувати на преміювання за зниження витрат. Розподіл премії між учасниками заходу з економії витрат.

Практичне заняття

Обчислення планових витрат на фактичний обсяг виробництва продукції. Визначення результатів діяльності підрозділу за показниками витрат.

10. АНАЛІЗ СИСТЕМИ “ВИТРАТИ–ВИПУСК–ПРИБУТОК” ЯК ІНСТРУМЕНТ ОБҐРУНТУВАННЯ ВИРОБНИЧО- МАРКЕТИНГОВИХ РІШЕНЬ

Сутність і передумови аналізу системи “витрати–випуск–прибуток” (CVP). Зв’язок витрат, обсягу виробництва (операційної діяльності) та прибутку. Економічне значення моделювання та аналізу цього співвідношення. Спрощена модель лінійних співвідношень за CVP-аналізу та графічна інтерпретація її. Показники, що обчислюються та аналізуються за CVP-аналізу. Розподіл витрат на змінні та постійні. Роль маржинального прибутку в аналізі та прийнятті рішень.

Аналіз рівноваги та безпеки операційної діяльності. Вплив постійних витрат на прибутковість діяльності підприємства. Рівноважний (беззбитковий) обсяг операційної діяльності (виробництва). Визначення беззбиткового обсягу операційної діяльності у натуральному і грошовому вимірі. Беззбитковість і безпека діяльності підприємства та його підрозділів. Обчислення рівня економічної безпеки підприємства.

Залежність прибутку від операційної активності та структури витрат. Значення управління прибутком і факторами його формування. Визначення рівня операційної активності (обсягу виробництва), що забезпечує цільовий прибуток. Залежність прибутку від операційної активності. Операційний ліверидж (важіль), визначення його та застосування в оперативному аналізі.

Практичні заняття

Визначення маржинального прибутку та точки беззбитковості виробництва у натуральному та готівковому обсягах.

11. ЗАВАНТАЖЕННЯ ОПЕРАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ ЗА КРИТЕРІЄМ ВИТРАТ

Адаптація операційної системи до зміни її завантаження. Сутність і практичне значення адаптації операційної системи до зміни її завантаження. Параметри адаптації та її форми. Критерії завантаження машин і устаткування. Вплив на експлуатаційні витрати інтенсивності роботи машин. Обґрунтування альтернативного використання вивільнених машин у процесі кількісної адаптації. Методика мінімізації витрат на придбання машин за кількісної адаптації. Обчислення витрат на лізинг машин у поточній вартості. Необхідність відповідності структури і режиму роботи операційної системи певному обсягу діяльності. Мінливість ділової активності та потреба адаптації до нового рівня завантаження. Експлуатаційні витрати як критерій адаптації операційної системи до зміни завантаження. Параметри, форми і механізм адаптації основного устаткування. Загальний порядок адаптації виробничих систем. Кількісна адаптація і довгострокова мінімізація витрат під час її здійснення.

Обґрунтування форми забезпечення операційної системи устаткуванням. Необхідність придбання устаткування у разі заміни його та розширення

обсягу операційної діяльності. Альтернативи придбання устаткування – купівля (за рахунок власних коштів, кредиту), лізинг. Особливості обчислення лізингових платежів. Структура і методика обчислення лізингових платежів. Методики обчислення витрат на придбання машин за рахунок кредиту.

12. МІНІМІЗАЦІЯ ВИТРАТ НА СТВОРЕННЯ І ЗБЕРІГАННЯ ВИРОБНИЧИХ ЗАПАСІВ

Вплив системи управління запасами на ефективність діяльності підприємства.

Значення запасів на підприємстві. Вплив неефективного управління запасами на результати діяльності підприємства. Сутність системи управління запасами на підприємстві. Переваги і недоліки існуючих моделей управління запасами. Умови доцільного формування системи управління запасами “точно за часом”.

Визначення оптимального розміру замовлення на підставі розрахунку релевантних витрат.

Модель з фіксованим розміром запасу, принципи дії моделі. Завдання управління запасами. Витрати на зберігання запасів. Витрати на розміщення замовлень. Взаємозв'язок між розмірами замовлення і витратами.

Оптимізація партій поставок за умов гнучкої цінової політики постачальника. Вплив методів оцінювання запасів під час їх вибуття на витрати підприємства. Методи оцінювання запасів під час їх вибуття.

Роль матеріальних витрат у формуванні вартості продукції і прибутку. Витрати на поставку і зберігання матеріалів на складі, їх залежність від величини та інтервалів поставки. Втрати (не отриманий прибуток) через відволікання коштів у виробничі запаси. Мінімізація витрат на поставку і зберігання матеріалів через визначення оптимальних партій поставки і величини запасів.

Методи оцінювання матеріалів у запасах за відпускання їх у виробництво, на продаж та іншого вибуття. Сутність та умови ефективного застосування методів оцінювання: за собівартістю перших надходжень (FIFO), за собівартістю останніх надходжень (LIFO), за середньозваженою і нормативною собівартістю, ідентифікованою собівартістю і ціною продажу.

Практичне заняття

Визначення оптимального рівня витрат ресурсів у системі управління виробничими запасами.

5. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин денна форма навчання				
		лекції	практичні заняття	семінарські заняття	самостійне опрац.	УСЬОГО
	<u>МОДУЛЬ 1.</u>					
1.	Вступ. Теоретичні засади управління ресурсами і витратами в сучасній економіці	2	-	-	4	6
2.	Витрати виробництва та підприємницький прибуток	2	2	-	4	8
3.	Система управління витратами та її елементи	2	-	-	4	6
4.	Облік і аналіз витрат за місцями і центрами відповідальності	4	2	-	6	12
5.	Закономірності та чинники формування витрат	2	2	2	4	10
	<u>Разом за модулем 1.</u>	12	6	2	22	42
	<u>МОДУЛЬ 2.</u>					
6.	Методологія обчислення собівартості продукції, робіт, послуг	4	2	-	6	12
7.	Калькулювання в системі управління витратами	4	4	-	6	14
8.	Методи цільового формування, структурного аналізу та зниження витрат	4	2	2	6	14
	<u>Разом за модулем 2.</u>	12	8	2	18	40
	<u>МОДУЛЬ 3.</u>					
9.	Нормування, контроль та прогнозування витрат. Стимулювання економії ресурсів	2	2	-	4	8
10.	Аналіз системи “Витрати – випуск – прибуток” як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень	4	4	-	4	12
11.	Завантаження операційної системи за критерієм витрат	2	-	-	6	8
12.	Мінімізація витрат на створення і зберігання виробничих запасів	2	2	-	6	10

	<u>Разом за модулем 3.</u>	10	8	-	20	38
Усього годин з дисципліни		34	22	4	60	120

6. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 5. Закономірності та чинники формування витрат	2
2.	Тема 8. Методи цільового формування, структурного аналізу та зниження витрат	2
	Усього, годин	4

7. ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Тема 2. Витрати виробництва та підприємницький прибуток	2
2.	Тема 4. Облік і аналіз витрат за місцями і центрами відповідальності	2
3.	Тема 5. Закономірності та чинники формування витрат	2
4.	Тема 6. Методологія обчислення собівартості продукції, робіт, послуг	2
5.	Тема 7. Калькулювання в системі управління витратами	4
6.	Тема 8. Методи цільового формування, структурного аналізу та зниження витрат	2
7.	Тема 9. Нормування, контроль та прогнозування витрат. Стимулювання економії ресурсів	2
8.	Тема 10. Аналіз системи «Витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень	4
9.	Тема 12. Мінімізація витрат на створення і зберігання запасів	2
Усього, годин		22

8. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Тема 1. Вступ. Теоретичні засади управління ресурсами і витратами в сучасній економіці	4

2	Тема 2. Витрати виробництва та підприємницький прибуток	4
3	Тема 3. Система управління витратами та її елементи	4
4.	Тема 4. Облік і аналіз витрат за місцями і центрами відповідальності	6
5.	Тема 5. Закономірності та чинники формування витрат	4
6.	Тема 6. Методологія обчислення собівартості продукції, робіт, послуг	6
7.	Тема 7. Калькулювання в системі управління витратами	6
8.	Тема 8. Методи цільового формування, структурного аналізу та зниження витрат	6
9.	Тема 9. Нормування, контроль та прогнозування витрат. Стимулювання економії ресурсів	4
10.	Тема 10. Аналіз системи «Витрати-випуск-прибуток» як інструмент обґрунтування виробничо-маркетингових рішень	4
11.	Тема 11. Завантаження операційної системи за критерієм витрат	6
12.	Тема 12. Мінімізація витрат на створення і зберігання запасів	6
Усього, годин		60*
з них підготовка до екзамену*		30

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

- Лекція
- Бесіда
- Проблемний виклад
- Виробничі ситуації
- Самостійна робота
- Ігрові методи

10. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- Усне опитування
- Письмовий контроль
- Контроль практичних навичок
- Самоконтроль
- Тестовий контроль
- Інтерактивні методи
- Модульний контроль

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- Підручники, наочні посібники з дисципліни

- Інструкційні картки
- Індивідуальні тестові завдання
- Нормативні матеріали
- Презентації

12. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Базова література

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV зі змінами та доповненнями.
2. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 (МСБО 2). Запаси, від 01.01. 2012 р. № 929-021 зі змінами та доповненнями.
3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 123 “Запаси” : наказ Міністерства фінансів України від 12.10.2010 р. № 1202 зі змінами та доповненнями.
4. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 124 “Доходи” : наказ Міністерства фінансів України від 24.12.2010 р. № 1629 зі змінами та доповненнями.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 “Витрати” : наказ Міністерства фінансів України від 18.05.2012 р. № 568 зі змінами та доповненнями.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15 “Дохід”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. №290 зі змінами та доповненнями.
7. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 “Витрати”, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318 зі змінами та доповненнями.
8. Ахновська І., Болгов В. Управління витратами: навчальний посібник. Вінниця: ДОННУ імені Василя Стуса, 2020.

Допоміжна література

1. Матвеева Н.М. Управління витратами: навчальний посібник. Х.: ХНУМГ імені О.М. Бекетова, 2020.
2. Югулишна Л.О. Менеджмент ресурсів та витрат: конспект лекцій. Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2022.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>
2. Державна податкова служба України URL: <https://www.sta.gov.ua/>
3. Державний комітет статистики України URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Нормативні акти України URL: <https://www.nau.kiev.ua/>
5. Податковий кодекс України URL: <https://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
6. Журнал “Дебет-Кредит” URL: <https://www.dtki.com.ua/>